

Párbeszéd

Urbán Lajos

A miértet is tudni kell...

— Nagyképű?
— Nem. Miért?
— A múltkor egy beosztottjának írásos anyaga után érdeklődtem és ő azt mondta, még nincs készen, mert „nem tetszett és visszadobtam”. Van ebben valami fölényesség?

— Vannak szakemberek, akik szakmailag jók, de bizonyos összefüggéseket nem tudnak kellően megérteni...

— „Visszadobtam!” Ez az igazgató és a beosztottja közti távolságot jelzi, vagy nyelvbtlás volt?

— Nyelvbtlás!
— Maradjunk ennél. Hogyan lehet a szegedi kábelgyár-igazgatóhoz bejutni?

— Na, látja, inkább ez mutatja a kapcsolatot. Nekem ugyanis fogadónapom nincs. Az, hogy egy dolgozóval foglalkozom-e, vagy sem, csak attól függ, hogy akkor épp ráérek-e, de ha nem, akkor egyeztetjük az időpontot. Ez pedig a hét minden munkanapján lehetséges.

— Milyen ügyekkel keresik meg a dolgozókat?

— A legkülönbözőbbekkel. Például anyagi természetűekkel.

— Fizetésemelés?

— Igen, bérkérdésekben is fordulnak hozzám.

— És azt hogyan intézi el?

— Miatán nem én döntök az ilyen természetű kérdésekben, hanem a decentralizálás következtében az adott üzem vagy üzemrész közvetlen vezetői, őket kérdezem meg. Legjobban az üzemvezető, a főművezető és az ottani társadalmi szervek vezetői ismerik a dolgozót, őt tudják jobban elbírálni, jogos-e a panasz vagy sem. Volt eset, hogy az egyik felelős vezetőt vádolta a dolgozó elfogultsággal. Az ügyet társadalmi bíróság elé vittem.

— És a dolgozónak lett igaza?

— Nem. Az én tapasztalatom szerint az a négyes vagy ötös fogat megbízható és jól végzi a feladatát. Ez a rendszer szerintem jó.

— Nincs meg az egyenlőségi veszélye?

— A célunk az anyagi elosztás lenni elveinek megvalósítása. Bár még nem tartunk ott, de úgy érzem, megközelítjük. Arra is volt már példa, hogy ilyen egyenlőségi bérlistát futott be például a fémműzemből. Ezt aztán felülvizsgáltattuk.

— Volt-e a gyárban bérfezltség?

— Volt és van is, ha nem is szépen hangzik, de úgy is mondhatom, tudatos bérfezltséget hoztunk létre, pontosabban: kényszerültünk létrehozni a tavalyi és az idei évben.

— Ez kinek jó?

— A fejlődés követeli meg.

1975-től 82-ig amellel, hogy a termelést fokozatosan növeljük, jelentős minőségi változásoknak kell az üzemnek keresztülmennie és ugyanakkor a gyártmány szerkezet változtatását is el kell végeznünk.

— Új gyártmány...

— és persze új technika. Hadd érdekeltessem a fejlődést azzal, hogy mondjuk eddig stiftes asztali csörgőórát készítettünk, ezután viszont Schaffhausen márkát.

— És mi köze ennek a bérfezltséghez?

— Nem találta ki? Magasabb színvonalú munkához magasabb képzettségű szakemberekre van szükség. Elég, ha egy példát mondok. Két éve, amikor idekerültem, a gyárnak négy diplomás mérnöke volt. Most van 15, és az utóbbi két évben velük együtt 29 felsőfokú végzettségű, műszaki szakembert vettünk fel. Világos, hogy csak azért, mert nem dolgozik itt 8–10 éve, nem adhatok neki kevesebb fizetést.

— Mint annak, aki 8–10 éve itt dolgozik?

— Szóval, valóban azok zúgóldtak ez ellen, akik régebben itt vannak, viszont az is igaz, hogy legtöbbjüknek alacsonyabb a végzettsége.

— A Schaffhausen-szintű gyártást azért bizonyára továbbra is a régi dolgozókkal végzik. Ho-

gyan tudnak lépést tartani a megnövekedett feladatokkal? Vagy egyáltalán kell-e lépést tartaniuk?

— Ha csak azt veszem, hogy egy modern gép kezelése egyszerű dolog, leegyszerűsítve úgy mondhatnám, hogy „csak” gombokat kell nyomkodni, akkor nemmel felelhetnék. Csakhogy ezt ma már mindenki tudja, hogy nem elég. Nemcsak a hogyan, a miértet is tudni kell.

Nem mindegy, hogy egy több millió forintot érő gép fenntartása kire van bízva. Van például egy 20 milliót érő ólompréssünk. Erre válogatott fizikai dolgozókat állítottunk rá, és Budapesten, illetve az NDK-ban képeztük ki őket. De ennek az üzemrésznek vezetőiként már mind felsőfokú végzettségű embereket alkalmazunk. Itt már a technológiai fejelem betartása vagy be nem tartása súlyos összegeket jelent.

Elég, ha csak annyit mondok, hogy ebből a termékből egy méter körülbelül 500 forintot ér és az idén például 400 kilométert gyártunk belőle.

— A Szegedi Ipari Vásáron mutatták be a világszínvonalon álló termékeket, az úgynevezett koaxiális kábelt...

— Nos, amiről az előbb beszéltem, az épp ehhez a termékhez szükséges munkaművelet volt. Francia SAT licenc alapján és ugyancsak francia gépekkel gyártjuk ezt a kábelt.

— Tudunk-e már annyit, mint a franciák?

— Nézze, a technika, a technológia francia, ott már tíz éve fut. A termék világszínvonalú.

— Miben van a különbség?

— A munkamórában...

— Ezt mire érti?

— Most én mondom ki...

— Sokszor hivatkoznak a vezetőkre a munkaeöhiányra. A kábelgyár igazgatója mit ken rá erre?

— Én semmit. Tudom, hogy a jelenlegi létszámmal kell megoldani a feladatokat, illetve 1982-ig a megduplázott termeléshez a törzsgyár fizikai létszámát tíz százalékkal kell emelni, és azt is, hogy most épp 60 fővel kevesebb a létszám, mint 1975-ben volt. A dolgozóinkat átképezzük az új technológiára, sőt lehetővé tesszük azt is, hogy a jövőben kábelkészítő szakmunkás-bizonyítványt szerezzenek. Egyszóval utolérjük a követelményeket. Másrészt azonban kikerülhetetlen, hogy új dolgozókat ne vegyünk fel. A kisteleki gyáregységünkben 1980-ra felépül egy nagy üzemcsarnok. Az itt meginduló termeléshez a jelenlegi 320 főt 650-re kell emelni. Nem kis feladat.

— Meg kell gondolni, mikor adnak fegyelmet egy dolgozónak, ha ilyen munkaeöhiány van.

— Ne higgye, hogy ezért már mindent elnézünk. Volt nem egy olyan dolgozó, akit fegyelmi úton bocsátottunk el. Az italo-

zást nem tűrjük.

— Milyen az ideális dolgozó?

— Legyen becsületes és ismerje be, ha hibát követ el. Merje bevallani.

— Ön mit hibáztat?

— Hm. Jó kérdés, biztos hibáztam.

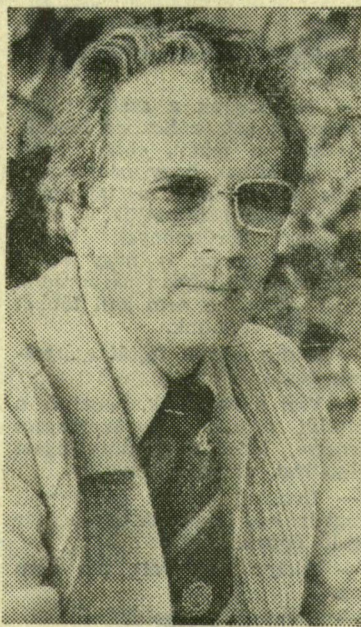
— Akkor hadd kérdezzem másképp: volt-e olyan döntése, amelyből tanult?

— Na, például az az üzem, amelyben a töltött terű telefonkábel készíjtük, ez volt a fejlesztés első lépése. Általános vélemény volt, hogy a modern technika „mindent tud”, s elég néhány dolgozó, aki „jól nyomkodja” a gombokat, és majd kijön a jó minőségű végeredmény. Ma azt látom, hogy két éve nagyobb szellemi kapacitást, magyaráz több műszaki szakembert kellett volna oda irányítani. Akkor hamarabb készíjtünk folyamatosan selejtmentes munkát.

— Drága volt a tanulópenz?

— Igen. A legújabbnál, a koaxiális kábel gyártásánál már előrelátóbbak voltunk, ott már így szerveztük a gyártást.

— Volt-e olyan vitája, amiben

nem önnek volt igaza, és el is ismerte?

— Hű, miket kérdez! Erre nem egyszerű válaszolni.

— Volt vagy nem volt?

— Biztos... De egyet tudok, azt soha nem mondom a vitapartneremnek, hogy „nem érdekel, csinálja, ahogy tudja”.

— A gyár fejlesztése 1975-ben indult, ön a következő évben került ide.

— Amikor kineveztek, a fejlesztés ígérete volt a legnagyobb vonzóerő. Bár megijedni is lehet ettől, hisz az átlagosnál nagyobb termelési dinamika mellett a gyárat is át kell alakítani. Ez engem inkább serkent. Jövőre kétféleképpen termelési értéket akarunk elérni, erre már a tervjavaslat az MKM-központban van. Elkezdjük a kisteleki gyárat felkészíteni az 1980-as termelésre. Ezután, 1980-ban 15 százalékos termelésfelfutást tervezzük. A koaxiális kábelgyártó gépsor Budapestről Szegedre kerül, ezzel egyedüliek leszünk az országban, új típusú, töltött terű telefonkábel gyártunk, amely már tökéletes exportcikk is lesz, s ugyancsak tökéletes export árualapját jelenti majd az a termék, amelyiknek a gyártása Kisteleken indul be. 1981-ben a törzsgyár egyes termékeket átad más gyáraknak és a felszabadult kapacitást újabb, modernebb technikával gyártott helyi és távolsági telefonkábel-készítésre használjuk fel. Ekkor 26 milliárd forintot termelési értéket kívánunk elérni.

— És az igazgató mit szeretne elérni?

— Azt, hogy ehhez legyen erőm.

IGRICZI ZSIGMOND

Benjámín László

Tengerek fogságában

(RÉSZLET)

A toronyőr

Osztályozó

Kevés kell a boldogsághoz. Nem mindig, és nem mindenkinek, semmiképpen sem akarom tehát lejjebb szállítani a fejadagot a boldogságkiszolgáló vállalat mérettáblázatos adagolójában, inkább csak azt mondom, néhanapján egészen kicsi dolgok mérhetetlenül boldoggá tehetnek embereket. Itt van ez a csupa szív férfiú, a Balaton közepén, és tetőtől talpig boldog.

Nyakába akasztottak egy külföldi csoportot, vállalati kis iszákkal. Dorbézolási keretnek semmiképpen sem mondható az az összeg, amit kapott, tőri tehát a fejét egyvegtében, mi a teendő ilyen nehéz helyzetben. Badacsonyba mennek. Ezekbe a jámbor lelkekbe, akik egyként mind szaktársak, illetve külföldi partnerek, már messze idegenben beletáplálták, hogy Szürkebarát nélkül a Badacsony alsó grádicsai sem hágathatók meg, csúszkál tehát a nyeldekölőjük arra a pusztára gondolatra le és föl, hogy az a szép hegy minden idők tőken termő Szürkebarátjának főbérleti otthona. Üres pohár mellett, telve várakozással, tisztességes vendéglátó keze között külföldi csoport ezt a hegyet imbolgató hajón nem közelítheti meg, úgy dönt tehát Bornemiszy János, kecskeméti barackpálinkával veti meg az ágát huszonöt gyomorban a baráti bornak.

Az első nyelet után tekergetik a fejüket, köhögnek egy kicsit, nekipeirosodnak, nevetnek, és azonnal elismerik Kecskemét nagy hírért. Végtelenül kedves népek, hűvös még a reggel, mi fázunk, ahányan csak vagyunk, ők énekelnek, mire az üveg körbejár. Előnti a hajnalpír a házigazda arcát is, hiszen a pálinka ára fölment, a csoportos repiköltségek viszont nem emelkedtek mindjárt az első hónapban — jó munkához idő kell —, és fenyegető rémként sziklaszilárdan áll Badacsony. Ebből leégés lesz.

Lenne, ha a közgazdasági szemlélet bele nem ivódott volna hazánk minden állampolgárába. Azért mondom ilyen szépen, mert emlékszem rá, hogy népművelési főszempont volt nem is sok éve, hogy arccal a gazdaságtan felé. Tanú vagyok rá, alig tíz év telt el azóta, és máris beivódott öcsibe-bábesiba, mindenkibe. Mert azt mondja János, hogy ácsi! — de ezt a tolmács nem fordítja. Ha ő fölmege keretes bukszájával és huszonöt külföldi baráttal a szürkek hegyére, összeomlik a világ, ellenben ha lemegy a hajó kamarakocsijába, és megveszi a bort másodosztályú áron, jól jár. Szürkebarát nincsen, csak Zöldszilváni, de nem baj, hiszen még nem vagyunk Badacsonyban, csak arra haladunk, és építjük magunkban a képét.

Öt-hat dugó mindjárt kilép üvege torkából, és hirdeti az ígét, miszerint hajnalok hajnalán barackpálinkára a hajó bora éppen jó. Minden borban nóta van, kántált valamit mindjárt a sok ember a lengyelek és magyarok szép barátságáról. Kiállnak a korlát mellé, mert állomáshoz érkeztek, és körusban olvassák a tábláról: Sigligeti Ejj-haj, Sigligeti! Annyira tetszik Jánosunknak a nagy tábla ilyen olvasata, hogy megint fordul egyet az üvegekkel. Akkor önti el igazán a gyönyörűség, amikor hallja, a mostani dal tisztára magyar, csak éppen lengyelül mondják. Az a szép, az a szép, akinek a szeme kék — énekl velük természetesen, jó hangosan, hogy mindenki meghallja. Lám, milyen közel vagyunk mi egymáshoz.

Nem tudni, a lengyel barátok vigyáznai akarnak-e magukra, vagy az üveges barátára várnak, tény, hogy el-elhúzzák poharukat. János mondja fűnek-fának, micsoda kolosszális nagy ötlet volt tőle, hogy megittatja őket másodosztályon, kezebb kell majd az elsőn. Minden rossznak jó a vége, ha közgazdaságilag helyén áll az ember esze. Kicsit rémül meg csupán a tartózkodás láttán, és bár eddig is teljes együttérzéssel ültette poharait, elérkezettnek vélte az időt, hogy mások buzdítására személyes példát mutasson: mindenkivel koccint és mindenkivel iszik. Kedves magyar barát! — fordítja a tolmács, amit a kocka fejű öregúr mond neki, Ki lenne az a hitvány ember, aki Szürkebarát elleni menekülés közben a baráti szóra megint nem inna egyet. Már a hajóskapitány is tudja, hogy itt nem holmi bemelegítés folyik, nem is isznak sokat, hiszen a lengyelek csak nyalogatják már, itt semmi más nem történik, csak a valóság mezebe öltözködik a közgazdasági szemlélet. Neki is elmondja János, milyen szomorú viszonyok között kelt ő útra ennyi emberrel, és milyen huzárosan kivágta magát. Mert itt, megveszem, kérem, a bort, másodosztályon, másodosztályon, másodosztályon, csakis másodosztályon kérem, mert ott sokkal olcsóbb — és mindenki látja rajta, mennivre boldog. Pardon: tetőtől talpig — részeg. Osztályon alul. Már fogni kell, mert állni se tud.

Kedves lengyel barátaink! Vigyázzatok a hajó lépcsőjén, amikor vendéglátókat visztitek. Az ott szemben valóban a Badacsony, de ne felejtsetek el azt a nagy örömet, amelyet a józan közgazdasági szemlélet vált ki belőlünk, ha beivódik minden porcikánkba.

HORVÁTH DEZSÓ

Egyidős vagyok ezekkel a sziklákkal, meg a toronnyal, meg a tengerrel, meg az éggel. Nem számolom az egyforma névtelen napokat, sem az elmúltakat, sem az eljövendőket. Tenger vén csőse, mit őrköz? — ha csak magamat nem. A jelzőtűz odafönn, igen, az-ahó ki nem alszik, világít a nagy semmibe, régen járt erre hajó. Töltöm az olajat, pislogok az örökmécs, ha nem az élok hasznára, hát a halottak emlékére, a tengerbe-veszettekért, hajdani baltársaimért, a vérbeli hajósokért meg a többiért is, a szedettvedettekért, akik gyűlölködve és iszonyodva szolgálták a határátalan vízen, míg meg nem haltak a hatnapos ménkü csatában a Felső Scamander-öböl, Nervuk admirális alatt. Én ugyan nem értettem akkor se, ma sem a gyűlölködőket, a rajongókat sem, együtt élek, ikertestvére, a vízzel, sohasem gondoltam szeretni- vagy gyűlölnivalónak. A tenger — tenger, se jó, se rossz, akár az élet, vagy a halál. Azóta is, hogy a harcban a lezuhant árboc megnyomorított, a felsőség meg idetett ebbe a csöndes hivatalba, egyedüli társaságom a tenger. Embert ritkán látok, Tavasz és őszi napfordulón az öreg Jakab, vénseges vén, mint magam is, megjön a bárkán, — ügyesebben mozog még mindig a zátonyok közt, mint sok fiatal — s meghozza a járandóságot: lisztet, sőt, cukrot, zsiradékot, kétszersültet, kávé, némi rumot, hat font dohányt. A két fefejű legénye kirakja az olajoskannákat, aztán félrehúzódik. Bizony, közelembre se jönnek, mióta elvettem kedvüket a kötekedéstől. Jobb is ez így. Valamikor postát is hozott az öreg, képes hírlapokat, de akiknek írivalójuk volt, nincsenek már a vénasszonyok, vénemberek, a hírlapokból meg elegendő a sok régi. Szemem is rossz. Megkínálom itallal, vacsorával az öreg, a két semmirevalót is, szót keveset váltunk, nemigen van mit mondani. Igaz, ami igaz, alig várom, hogy menjenek már. Napkeltéig várhatom, akkor aztán a viszontilás! Sose kíváncsi voltam velük tartani, látogatába se, soha. Megvagyok itt. Mit is kezdenék egy bűdös uccában házall, pénzlet, szomszédokkal? Jó idő, rossz idő, éjjel, nappal — senkire, semmire gondom. Elbűbődök a pipámmal, el a horgokkal. És történeteimet — mert különös dolgokat éltem meg a régi időkben — eimondom a szikláknak, a tengernek, a szélnek.